

Η Χάρτα Ευρωπαϊκού Σχεδιασμού Βαρκελώνη 2013

**Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
Πολεοδόμων/ Χωροτακτών**

ECT-CEU

**Το Όραμα για τις Πόλεις και τις Περιοχές/Περιφέρειες-
Territoires της Ευρώπης του 21ου αιώνα**

Συνοπτική καταγραφή

Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών

Αθήνα 2015

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ

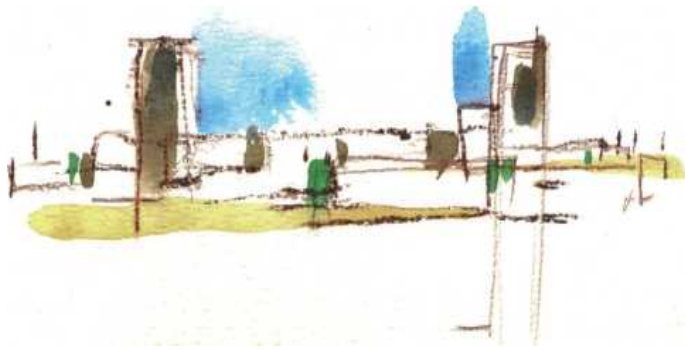
Vincent Goodstadt

Paulo Correia

Luc-Emile Bouche-Florin

Εικονογράφηση Yves Fauvel

Απόδοση στα ελληνικά Αλεξάνδρα Βλαντού

ΤΟ ΚΑΛΕΣΜΑ ΣΕ ΔΡΑΣΗ

1. Η Ευρώπη χρειάζεται πόλεις και περιοχές/περιφέρειες (territoires) οικονομικά ισχυρές και κατάλληλες για διαβίωση. Ωστόσο, η κλίμακα και ο ρυθμός της εξέλιξής προκαλεί απaráδεκτες πιέσεις στους κοινούς μας πόρους γης: το έδαφος, τον αέρα, το νερό. Ο Χωρικός Σχεδιασμός είναι συνεπώς ζωτικός για τη μελλοντική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ηπείρου. Μιας ανάπτυξης που πρέπει:
 - να καθοδηγείται από αξίες που βασίζονται στην ισότητα, στη δικαιοσύνη, στο σεβασμό των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων,
 - να συμπεριλαμβάνει όλους τους πολίτες, λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές ανάγκες και προσδοκίες,
 - να είναι βιώσιμη ως προς τις επιπτώσεις στα φυσικά και ανθρώπινα οικοσυστήματα και
 - να βιώνει ενσωματωμένη και ενοποιημένη, πέρα από εδαφικά σύνορα και κλαδικά συμφέροντα.
2. Υπάρχει, ωστόσο, ο πραγματικός κίνδυνος ότι δεν θα επιτευχθούν οι προκλήσεις αυτές εάν η δημόσια πολιτική είναι βραχυπρόθεσμη και αποσπασματική. Αν θέλουμε η Ευρώπη να αποκτήσει βιώσιμη οικονομία, δίκαιες και ισότιμες κοινωνίες απαιτείται ένα **Όραμα**, ώστε η μελλοντική της ανάπτυξη να έχει συνοχή και βιωσιμότητα. Προς τούτο, η παρούσα **Χάρτα Ευρωπαϊκού Σχεδιασμού** καθορίζει τον πυρήνα του **Οράματος** για το χωρικό σχεδιασμό της Ευρώπης και τις **Δεσμεύσεις** που αναλαμβάνουν οι Πολεοδόμοι-Χωροτάκτες για την επίτευξή του.
3. Το **Όραμα** για το μέλλον βασίζεται σε ένα δίκτυο πόλεων και περιοχών/περιφερειών (territoires) οι οποίες:
 - θα συνεισφέρουν στην ευημερία και την ποιότητα ζωής όλων,
 - θα είναι όλο και πιο ανταγωνιστικές και αποτελεσματικές μέσω συμπληρωματικών δράσεων και της συνεργασιών,
 - θα διατηρήσουν τον πλούτο και την πολιτιστική τους ιδιαιτερότητα, κληρονομιά της μακράς ιστορίας τους,
 - θα είναι στενά συνδεδεμένες κοινωνικά και πολιτισμικά, και

- θα ενσωματώσουν αρμονικά την ανάπτυξη με τα φυσικά οικοσυστήματα, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τον αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής.
4. Οι Πολεοδομοί-Χωροτάκτες χαρακτηρίζονται από την πρωτογενή **Δέσμευσή** τους στο να εξυπηρετούν και να προστατεύουν το γενικό συμφέρον και τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της κοινωνίας. Η ποικιλομορφία της Ευρώπης αντανακλάται στην παρούσα Χάρτα, η οποία δεν συνηγορεί υπέρ ενός συγκεκριμένου ενιαίου συστήματος. Αναδεικνύει τις δυναμικές αξίες του σχεδιασμού, ως εργαλείου δημιουργικότητας, σε όποιο διοικητικό πλαίσιο και αν εφαρμόζεται.
 5. Οι Πολεοδομοί-Χωροτάκτες ανήκουν σ' αυτούς που θεωρούνται φύλακες του μέλλοντος της Ευρώπης. Για την εκπλήρωση του ρόλου τους είναι σημαντικό να ενσκήψουν σε δράσεις ως ηγέτες της αλλαγής στην κοινωνία, ωθώντας προς την κατεύθυνση ενός βιώσιμου και ασφαλούς μέλλοντος της Ευρώπης. Ως εκ τούτου, οφείλουν να οικειοποιηθούν μια τριμερή ατζέντα για την υποστήριξη της Ευρώπης έναντι των προκλήσεων που αντιμετωπίζει, μέσω :
 - Προώθησης του οράματος και των απαιτούμενων δράσεων για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του μέλλοντος της Ευρώπης.
 - Αναζήτησης συμμαχιών με όσους μοιράζονται τον κοινό σκοπό για τη διασφάλιση του μέλλοντος των κοινοτήτων της Ευρώπης και
 - Προώθησης δράσεων με συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων μελών, για την υλοποίηση του **Οράματος** στις τοπικές κοινότητες, τις πόλεις, τις περιφέρειες (territoires) και την Ευρώπη στο σύνολό της.
 6. **Η Χάρτα Ευρωπαϊκού Σχεδιασμού** είναι το κάλεσμα σε δράση προς όλα τα επίπεδα της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, των επιχειρήσεων, των εκπαιδευτικών, των ΜΚΟ, των ομάδων κοινωνικού ενδιαφέροντος και κυρίως του κάθε πολίτη ατομικά. Ο αποτελεσματικός Χωρικός Σχεδιασμός είναι ουσιαστικής σημασίας για το μέλλον μιας Ευρώπης, με ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη, αυξανόμενη κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία των ζωτικής σημασίας οικοσυστημάτων. Οι αναγκαίες δράσεις χωρικού σχεδιασμού πρέπει να ενσωματωθούν στις πολιτικές όλων των επιπέδων διακυβέρνησης.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Οικονομική ευημερία

1. Η οικονομική ευημερία επηρεάζεται από δύο κύριες δυνάμεις: την παγκοσμιοποίηση και την τοπική ή περιφερειακή εξειδίκευση. Αυτό σημαίνει ότι οι πόλεις και οι περιφέρειες είναι εξίσου ευαίσθητες και ευάλωτες στις μεταβαλλόμενες τοπικές και εξωτερικές συνθήκες που προκύπτουν από την αστάθεια της παγκόσμιας οικονομίας. Το όραμά μας είναι μια Ευρώπη που προωθεί την ισχυρή και βιώσιμη οικονομική ανταγωνιστικότητα.
2. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να βρεθεί η ισορροπία μεταξύ των τοπικών και εξωτερικών παραγόντων που προκαλούν αυτές τις αλλαγές. Η παροχή ενός ευχάριστου, υγιούς και ασφαλούς περιβάλλοντος διαβίωσης και εργασίας προσθέτει σημαντικά στην ελκυστικότητα των πόλεων για μελλοντικές οικονομικές δραστηριότητες. Σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα επιτυγχάνεται μέσω της εκμετάλλευσης των πολιτιστικών και φυσικών ποιοτικών χαρακτηριστικών των πόλεων, καθώς και την

αξιοποίηση της μοναδικότητας του χαρακτήρα και της ποικιλομορφίας τους. Κάτι που μπορεί να συμβάλλει στην πάταξη της ομογενοποίησης που προκαλεί η επίδραση των παγκόσμιων εταιρικών δραστηριοτήτων.

3. Οι αποστάσεις που διανύονται μεγαλώνουν και οι περιοχές στεγαστικού αγοραστικού ενδιαφέροντος διευρύνονται συνεχώς. Το εύρος εφαρμογής των αγορών που εξυπηρετούν οι πόλεις γίνεται όλο και μεγαλύτερο, ενώ πλέον του 60% του πληθυσμού της Ευρώπης ζει σε μητροπολιτικές περιοχές. Οι Μέγα-περιφέρειες της Ευρώπης γίνονται το αποθεματικό των οικονομικών δυνάμεών της. Ως εκ τούτου, δεν μπορούν πλέον οι πόλεις να σχεδιάζονται σε συνθήκες απομόνωσης. Οι Πόλεις και οι Περιοχές/ Περιφέρειες (*territoires*) οφείλουν να συνεργάζονται, ώστε να διατηρούν και να αυξάνουν τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα, που εξαρτώνται από τις τοπικές συνθήκες. Για παράδειγμα η συνεργασία θα μπορούσε να λάβει τη μορφή:
 - μίας ένωσης πόλεων εξειδικευμένων με παρεμφερή τρόπο, οι οποίες μέσω της λειτουργικής και της οργανωτικής συνεργασίας επιτυγχάνουν την ορατότητα, το μέγεθος και την παραγωγικότητα που απαιτείται, ώστε να είναι ανταγωνιστικές σε παγκόσμιο επίπεδο,
 - μίας σύνδεσης πόλεων με διαφορετικές εξειδικεύσεις, που επιτρέπουν να τροφοδοτεί η μία την άλλη, ώστε η εξειδίκευση να καθορίζει την ανάθεση των δημοσίων έργων και ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των πόλεων,
 - ενός δικτύου πόλεων συνδεδεμένων μεταξύ τους με ένα ευέλικτο σύστημα ανταλλαγής αγαθών και υπηρεσιών, ή κοινής χρήσης οικονομικών και/ή πολιτιστικών ενδιαφερόντων, για την ενίσχυση του προφίλ τους και συνεπώς του ανταγωνιστικού τους ρόλου, ή
 - μιας συμπληρωματικής δράσης για την προώθηση της ολοκληρωμένης προσέγγισης για το μέλλον των αγροτικών κοινοτήτων της Ευρώπης.

ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

4. Ο Χωρικός Σχεδιασμός έχει τη δυνατότητα να διατηρήσει την ποιότητα ζωής των ευρωπαϊκών πόλεων και περιοχών/περιφερειών (*territoires*), τόσο στις ευρύτερες μητροπολιτικές περιοχές (π.χ. Λονδίνο και Παρίσι), όσο και στις πλέον απομακρυσμένες αγροτικές και νησιωτικές κοινότητες (π.χ. στη Νορβηγία και στη Μάλτα). Μετριάζει και αντιτίθεται στις απειλές της ραγδαίας αστικοποίησης, των αυξανόμενων κοινωνικών ανισοτήτων και της απώλειας των ζωτικών οικοσυστημάτων, ιδιαίτερα εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής. Αποτελεί αντιστάθμισμα των επιδεινούμενων προκλήσεων από την παγκοσμιοποίηση, της έντονης τάσης πολιτιστικής ομογενοποίησης και της γήρανσης του ευρωπαϊκού πληθυσμού.
5. Η παρούσα Χάρτα προωθεί το όραμα της Ευρώπης που βασίζεται σε **Ενοποιημένες και Συνδεδεμένες Πόλεις και Περιοχές/Περιφέρειες (*territoires*)**, οι οποίες:
 - παρέχουν αποδοτικές και αποτελεσματικές συνδέσεις μεταξύ των επιμέρους αστικών δραστηριοτήτων, των δικτύων υποδομών και τεχνολογιών, της πληροφορίας και της επικοινωνίας,

- διαφυλάσσουν την ιδιαιτερότητά τους και μειώνουν την τάση ομογενοποίησης και κατακερματισμού της αστικής τους μορφής, σεβόμενες την πολιτιστική και κοινωνική πολυμορφία,
 - οριοθετούν τις ανθρώπινες δραστηριότητες εντός του αστικού πυρήνα, ώστε να αντιστραφεί η τάση εξάπλωσης στην ενδοχώρα, και η «κατανάλωση» αγροτικών και φυσικών περιοχών,
 - δημιουργούν νέα δίκτυα μεταφορών και υποδομών που δεν ενθαρρύνουν τις διεσπαρμένες μορφές δραστηριοτήτων. Συνηγορούν υπέρ βιώσιμων μορφών κινητικότητας και παρέχουν δυνατότητες για περισσότερες κατοικίες, εκπαιδευτικές, εμπορικές, πολιτιστικές, ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις και υπηρεσίες προσιτές για όλους τους πολίτες. Παράλληλα καλλιεργούν μια έντονη και βαθιά αίσθηση κοινοτικής ταυτότητας, ιδιοκτησίας και ασφάλειας.
6. Κεντρικό στοιχείο αυτής της πορείας είναι η ανάγκη ευρύτερης και ουσιαστικής συμμετοχής του κοινού. Τα υφιστάμενα συστήματα αστικής διακυβέρνησης δεν πρέπει να περιορίζονται από τις απόψεις και τις ψήφους των μόνιμων ή των πιο ευκατάστατων κατοίκων, ή από ισχυρά επιχειρηματικά συμφέροντα. Οι ανάγκες των περιθωριοποιημένων και αποκλεισμένων ομάδων πρέπει να αναγνωρίζονται. Χρειάζονται νέα συστήματα εκπροσώπησης και συμμετοχής για τη δημιουργία της «αστικής συμμαχίας» που απαιτείται για να ανατάξουμε εκ νέου τις υπάρχουσες πόλεις και κωμοπόλεις:
- παρέχοντας νέες μορφές πρόσβασης σε πληροφορίες,
 - προωθώντας την αυξημένη συμμετοχή των δικτύων των «ενεργών πολιτών» και
 - υποστηρίζοντας την τοπική δημοκρατία και την ενδυνάμωση της συμμετοχής των πολιτών.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ

7. Η περιβαλλοντική ποιότητα είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της κοινωνικής και πολιτιστικής συνοχής και συνεισφέρει στην οικονομική ανταγωνιστικότητα. Επίσης, η διατήρηση των οικοσυστημάτων αποτελεί προϋπόθεση για την επιβίωσή μας. Η βιοποικιλότητα πρέπει να προστατεύεται και να διασφαλίζεται. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση του τοπίου (συμπεριλαμβανομένων των φυσικών και πολιτιστικών πόρων που συνιστούν την πολιτιστική μας κληρονομιά) κατά την άσκηση των πολιτικών χωρικού σχεδιασμού, είναι απαραίτητη, ώστε να διασφαλιστούν οι πολιτιστικές, περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές αξίες. Η ενεργή δημόσια συμμετοχή στην πολιτική ανάπτυξης των τοπίων, η συμμετοχική δημοκρατία, αποτελεί βασικό παράγοντα, για να εξασφαλιστεί ότι οι πολιτικές ανάπτυξης των τοπίων χαίρουν δημόσιας υποστήριξης.
8. Η βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί τη συντήρηση, βελτίωση και επαύξηση των φυσικών πόρων που βρίσκονται εντός των κωμοπόλεων και των πόλεών μας, ή παρέχουν υπηρεσίες για αυτές. Αυτό προϋποθέτει:
- σοφή διαχείριση των πόρων, ιδιαίτερα με ελαχιστοποίηση της κατανάλωσης των μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων της γης, του αέρα και των υδάτων, η χρήση των

οποίων πρέπει να είναι ανάλογη των πραγματικών αναγκών και όχι απλά της καταναλωτικής ζήτησης,

- μεγαλύτερη προστασία των πόλεων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση, καθώς και τον κίνδυνο των φυσικών καταστροφών, ώστε να μπορούν να διατηρούν την περιβαλλοντική τους ποιότητα,
 - υψηλά επίπεδα αποτελεσματικότητας στην παραγωγή και χρήση ενέργειας, θέτοντας ως προτεραιότητα την συνεχώς αυξανόμενη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και
 - μια προσέγγιση που χαρακτηρίζεται από αυτάρκεια στην επεξεργασία και στην επανάχρηση των αποβλήτων, εξαλείφοντας την εξαγωγή αποβλήτων σε άλλες κοινότητες της ίδιας χώρας ή στο εξωτερικό.
9. Απαιτείται να αναπτυχθεί οικοσυστημική προσέγγιση, μέσω της θεωρίας και της πρακτικής εφαρμογής του σχεδιασμού, συνδεδεμένη με την έρευνα και τα εκπαιδευτικά προγράμματα σχεδιασμού που αναγνωρίζουν την οικονομική αξία των φυσικών πόρων, της βιοποικιλότητας, της ενέργειας, των υδάτων, της διαχείρισης των αποβλήτων και τον περιορισμό και μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, οι οποίες έχουν ήδη γίνει εμφανείς.

Η ΔΕΣΜΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΕΟΔΟΜΩΝ-ΧΩΡΟΤΑΚΤΩΝ

Οι Πολεοδόμοι-Χωροτάκτες της Ευρώπης, όποιος και αν είναι ο ρόλος τους, αναλαμβάνουν τις ακόλουθες δεσμεύσεις για την επίτευξη των Αρχών που ορίζονται στην παρούσα Χάρτα. Δεσμεύονται επίσης να τηρούν τον **Κώδικα Επαγγελματικής Συμπεριφοράς των Ευρωπαϊών Πολεοδόμων-Χωροτακτών** σε όλες τις δραστηριότητές τους.

Ο Πολεοδόμος-Χωροτάκτης δεσμεύεται να ηγείται της αλλαγής με:

- Την ανανέωση του πνεύματος της «Προοπτικής Ανάπτυξης του Ευρωπαϊκού Χώρου» για τη δημιουργία ενός κοινού χωροταξικού Οράματος βιώσιμης ανάπτυξης της Ευρώπης και μιας κοινής αντίληψης στην εφαρμογή των Ευρωπαϊκών Οδηγιών, Πολιτικών και Προγραμμάτων.
- Την προετοιμασία επικαιροποιημένων πλαισίων στρατηγικού σχεδιασμού και επιμέρους τοπικών σχεδίων για όλες τις κοινότητες της Ευρώπης, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις της ραγδαίας αστικοποίησης, η κλιματική αλλαγή, η φτώχεια και η αυξανόμενη ανισότητα και
- Την προώθηση ενός Ευρωπαϊκού Προγράμματος Αστικής και Αγροτικής Ανανέωσης με στόχο την μεγαλύτερη αυτάρκεια όλων των κοινοτήτων, γεγονός που θα οδηγήσει σε ευημερία και οικονομική ανάπτυξη, συμβάλλοντας στην διασφάλιση των υδατικών πόρων, της ενέργειας και των τροφίμων.

Ο Πολεοδόμος-Χωροτάκτης δεσμεύεται για τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων με:

- Την ανάλυση, την τακτική παρακολούθηση και επικαιροποίηση των υφιστάμενων συνθηκών, τάσεων και σεναρίων σε σχέση με τις μακροπρόθεσμες ανάγκες, τη διαχείριση των αιτημάτων και το ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο.

- Την παροχή πρόσβασης σε διαθέσιμα δεδομένα, την ανταλλαγή των αποτελεσμάτων της εμπειρίας και της έρευνας μέσω της ευρείας συμμετοχής και της εποικοδομητικής κριτικής, που επιτρέπουν τη σύνθεση των τυπικών και άτυπων πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένων των πηγών γνώσεων οι οποίες βασίζονται στην τοπική κοινότητα και στον πολιτισμό της και
- Τη συμβολή στην κατάρτιση και την εκπαίδευση, υποστηρίζοντας και αξιολογώντας την ανάπτυξη του επαγγέλματος του πολεοδόμου-χωροτάκτη ανά την Ευρώπη.

Ο Πολεοδόμος-Χωροτάκτης δεσμεύεται να οικειοποιηθεί Χωρικά Οράματα, τα οποία:

- Έχουν οριστεί στο πλαίσιο του δικτύου των ευρωπαϊκών μητροπολιτικών περιφερειών και πόλεων, καθώς και των ευρύτερων παγκόσμιων τάσεων. Παράλληλα όμως επιδιώκουν την επεξεργασία σε τοπικό επίπεδο εναλλακτικών λύσεων, για προγράμματα ενσωματωμένα στο αστικό και αγροτικό περιβάλλον.
- Διευρύνουν τις επιλογές και τις ευκαιρίες για όλους, ιδιαίτερα για τη διασφάλιση των αναγκών ομάδων και ατόμων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.
- Προστατεύουν και ενισχύουν την ακεραιότητα του φυσικού περιβάλλοντος και των συναφών οικοσυστημάτων του, προωθούν το υψηλό επίπεδο της αστικής σχεδίασης, προκειμένου να δημιουργηθούν ανοικτοί χώροι ζωής που διατηρούν την κληρονομιά φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος για τις μελλοντικές γενιές.

Ο Πολεοδόμος-Χωροτάκτης δεσμεύεται ως σύμβουλος και διαμεσολαβητής για την επίλυση διαφορών και τη συλλογική συνεργασία με:

- Την υποστήριξη των τοπικών αρχών και της συμμετοχικής δημοκρατίας για την επίτευξη και τη διευκόλυνση του ουσιαστικού διαλόγου μεταξύ των μερών σε σύγκρουση.
- Το συντονισμό διαφορετικών εδαφικών επιπέδων και κλάδων, ώστε να εξασφαλίζεται η συνεργασία, η συμμετοχή και η στήριξη του συνόλου των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, οι οποίοι λαμβάνουν υπόψη τις οικονομικές, περιβαλλοντικές, κοινωνικές και πολιτιστικές πτυχές της βιωσιμότητας και
- Την υιοθέτηση προσεγγίσεων οι οποίες δεν περιορίζονται από τεχνητά ισχύουσες διοικητικές απαιτήσεις και οι οποίες είναι αποδοτικές και αποτελεσματικές, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στις ευρωπαϊκές και άλλες πηγές χρηματοδότησης.

